

6. Мороз І. М. Сутність інтегративного підходу навчання історії // *Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи: зб. тез III Всеукраїн. наук.-практ. конф.* Київ, 29.03.2021. 131 с.
7. Пометун О. Навчання історії і громадянської освіти: окремі чи інтегровані курси // *Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи: зб. тез III Всеукраїн. наук.-практ. конф.* Київ, 29.03. 2021. С. 180–183.
8. Пушкарьова Т. О., Топузов О. М., Інтегративно-діяльнісна педагогіка: монографія. Київ: Педагогічна думка, 2019.
9. Система виховання Сухомлинського. URL: <https://ped-kopilka.com.ua/pedagogika/sistema-vospitaniya-suhomlinskogo.html> (дата звернення: 30.05.2023).

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ІННОВАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ В МЕТОДИЦІ НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ

Валько Л. М.

*здобувачка вищої освіти I курсу,
другого (магістерського) рівня вищої освіти,
факультет географії, історії та туризму,
Приватний вищий навчальний заклад «Міжнародний економіко-
гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янука»,
м. Рівне, Україна*

Сучасна шкільна система історичної освіти знаходиться на етапі переосмислення та реформування. Це стосується як змісту так і принципів та методів викладання. Зміни в історичній освіті мають бути направлені на забезпечення досягнення основної мети такого напрямку навчання, а саме формування активного та свідомого громадянина, який буде поважати минуле свого народу, його мову, культури, звичаї тощо [2]. Відповідно, сучасна система освіти намагається позбутися догматизму, що глибоко укорінився з радянських часів. Крім того, обговорюється розширення використання інтеграції навчальних предметів, використання методів проектної діяльності учнів та загалом активності процесу пізнання.

У такому контексті надзвичайно важливим є напрацювання новітньої методики навчання історії. Разом з тим, не меншим викликом на сьогодні залишається війна. Багато українських дітей навчалися за кордоном, дистанційно в українській школі, а були й такі,

хто певний час не навчався взагалі. Вивчення історії, особливо вітчизняної у такому разі буде різним і відмінним від планомірного вивчення, що передбачено повноцінним дистанційним чи офлайн навчанням. Таким чином, постає питання напрацювання методики, яка б акумулювала знання учнів, актуалізувала пройдений матеріал та інтегрувала учнів з різним досвідом до вивчення основних періодів української та світової історії. Метою дослідження є вивчення новітніх тенденцій в методиці навчання історії. Сучасні педагоги як теоретики, так і практики починають наголошувати на необхідності використання інтерактивних методів при вивченні основних проблем з історії. Вони доводять, що догматичні принципи, що існували в попередній час, вже не відповідають реаліям сьогодення. У сучасному світі учні повинні навчитися критично осмислювати інформацію, що до них надходить, а також здійснювати її відбір. Разом з тим, використання інтерактивних методів допомагає підтримувати мотивацію пізнавальної діяльності здобувачів освіти. Коли останні виступають в ролі самостійних дослідників, вони прагнуть отримувати відповіді на власні питання, вирішити поставлену проблему чи розв'язати задачу [5, с. 15].

До нього можна долучати використання різних інформаційних та історичних джерел, з яких учні можуть отримувати додаткові аргументи на підтвердження власної думки тощо. Це підводить педагогів й до проблеми використання історичних джерел та уроках. Педагоги та історики, зокрема укладачі підручників звертають увагу на те, що саме в джерелах подається думка чи свідчення від очевидців подій і саме історичні джерела, в першу чергу, дозволяють дітям відчувати себе дослідниками минулого, отримати певний практичний досвід на уроках історії [1, с. 7].

На сучасному етапі, одним із новітніх підходів до вивчення історії в школі є багатоперспективність. Він дозволяє учням зрозуміти, що історичний процес розвивається нелінійно, суперечливо, завжди має кілька альтернатив. Його застосування дає змогу розвивати історичне і критичне мислення учнів, а також соціальні якості особистості: громадянськість, соціальну справедливість, сприяє вихованню демократичних цінностей тощо. Прихильники підходу активно наголошують на використанні різних видів джерел на уроках історії. Окрему роль відводять педагоги та науковці соціальним мережам, ЗМІ, телебаченню, Інтернету тощо. Їх аналіз має стимулювати критичне мислення [6, с. 386].

Достатньо поширеною сучасною тенденцією навчання історії в школі є створення та реалізація різних за обсягом дослідницьких проєктів. Вони можуть бути направлені на вивчення спадщини минулих поколінь, родинної історії. Їх загальною метою є вивчення окремих сторінок історії України та всесвітньої історії, розвиток творчих здібностей дитини та виховання поваги до минулого людства.

Також підвищить ефективність вивчення історії залучення емоцій учнів [7, с. 6]. Відповідно, театралізація та персоніфікація дозволяє учням відчувати себе героєм або зрадником в історичному минулому. Відіграючи певну роль підліток отримує досвід певних почуттів, які трансформуються в ставлення та громадянську свідомість.

Під час вивчення ХХ ст. особливо цікавими для учнів можуть стати проєкти з усної історії, покликані дізнатися більше про родинну історії, та зрозуміти як пов'язане минуле конкретних людей із загальними тенденціями розвитку.

Виходячи з сучасної програми з історії для учнів 5-11 класів, дослідницькі роботи будуть найбільш доцільними для учнів 5 класу, що вивчають вступ до історії, а тому розглядають лише окремі аспекти минулого України, або для старшокласників 10-11 класів, які досліджуватимуть минуле ХХ – початку ХХІ ст. з усіма його складнощами та суперечностями.

Усно-історичні проєкти є відносно складними в плані їх методичної підтримки. Вони потребують розробки опитувальника, підготовки учнів до проведення інтерв'ю, особливо коли тема стосується чутливих питань війни, голоду, репресій тощо. На сьогодні про роль та значення усно-історичних проєктів серед учнівської молоді написано достатньо багато, розроблено методичні рекомендації, як саме складати опитувальники, здійснювати дослідження тощо. Все це значно спрощує діяльність учителів у цьому напрямку. Зокрема, йдеться про методичні розробки Українського освітнього центру «Усна історія» [4] або кейси методичних практик від вчителів України за матеріалами конкурсу учнівських історичних проєктів «Радянське минуле: (Пере)осмислення історії» [3].

Таким чином, на сучасному етапі основними тенденціями методики викладання історії є розширення інтерактивності та дослідницьких практик при вивченні подій минулого. Учні мають перетворитися на шукачів свідчень та інтерпретаторів події, критично ставитися до поданої їм інформації, аналізувати її. Саме такі підходи дозволять виховати свідомого громадянина та сформувані основні історичні й

громадянські компетентності, які загалом передбачають виховання поваги до минулого, культури, звичаїв власного народу, почуття національної гордості тощо.

Література:

1. Власов В. Історичне джерело в арсеналі дидактичних засобів: чи здатна методика подолати втому від історії? // Історія в школах України. 2009. № 4. С. 3-8.
2. Закон України «Про повну загальну середню освіту» в редакції 1 липня 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 19.04.2023).
3. Кейси методичних практик від вчителів України. За матеріалами конкурсу учнівських історичних проєктів «Радянське минуле: (Пере)осмислення історії». URL: <https://competition.novadoba.org.ua/cases.php> (дата звернення: 20.04.2023).
4. Методичні рекомендації. Український освітній проєкт «Усна історія». URL: <https://www.usnayaistoriya.info/usna-istorija-shho-ce/metodichni-rekomendacii/> (дата звернення: 19.04.2023).
5. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання. К., 2007. 142 с.
6. Сахновський О. Є. Багатоперспективність у викладанні історії // *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2013. Вип. 35. С. 382-387.
7. Федчиняк А. О. Методичні засади вивчення історії повсякденності в 8-9 класах загальноосвітніх шкіл : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. К. 2011. 20 с.